

A kőbányai könyvtár zenei „múhelyében”

A kőbányai, 12. sz. Fővárosi Szabó Ervin kerületi könyvtár zenemű- és hangtára arra törekszik, hogy e munkáskerületben élők zenei könyvtári igényeit kielégítse, izlésüket ezúton is formálja. Mik a lehetőségek?

A könyvtár számára a BEAG egy négycsatornás kezelőasztalt készített, melyről az olvasóterem öt asztalához három-három személy részére sugározzuk a műsorokat. Négy lemezjátszó, két szalagos és két kazettás magnetofon, egy erősítő és négy hangfal alkotja a technikai berendezést. A hallgatók háromezer hanglemezből válogathatnak. Gyűjtőköri elveinkhez híven 85 százalék a komoly zene, 5 százalék dzsessz, illetve könnyűzene és 10 százalék prózai mű (irodalmi lemez, nyelvlecke stb.). Magnószalagon megtalálhatók a középiskolai oktatáshoz szükséges irodalmi, történelmi és zenei szemelvények is. A műveket egy, részben ideiglenes, rövidített címleírásokat tartalmazó katalógus tárja fel. A nagyobb évfordulókra különféle tematikus jegyzékeket is készítettünk: előadók lemezeiről, kórusművekről és az igényesebb könnyűzenei felvételekről.

Egy nap a sok közül

Nyílik a zeneszoba ajtaja. Húsz év körüli fiatalember lép be. „Holnap hangversenyre megyek. Debussy-műveket játszanak — mondja —, keveset tudok a szerzőről.” Az „Egy faun délutánja”-t szeretné megismerni. A könyvtáros ekkor a kezébe adja a Hangversenykalauzt, valamint Mallarmé versét. A hallgató leül az egyik asztalhoz, lenyomja az egyes gombot, s fejhallgatójában megszólal a zene.

Egy másik asztalnál szórakoztató dzsesszmuzsika hangjaira, ritmusára nehéz matematikai példákat oldanak meg.

Kezében verseskönyvvel ül egy lány a harmadik asztalnál. Ő versenyre készül, ezért többször is meghallgatja a költeményt.

A következő helyen idegen nyelvű könyv, szótár, jegyzetfüzet társaságában egy harmincon felüli férfi tanul. Olyan vállalatnál dolgozik, ahol angol nyelvtudásra van szükség. Mikor elfárad a tanulásban, Rhoda Scott orgonajátékát hallgatja.

Nagy, ámuló szemekkel ül két kisgyerek. A meselemez segítségével Maki és Muki nyomában járnak. Fel-felkacagnak, de ezt a tanuló „nagyok” elnézik nekik. Mikor véget ér a mese, a gyerekek visszarahannak a gyermekkönyvtárba, hogy képeken is megnézzék a hallottakat.

A nyelvleckének is vége. Idősebb nő foglal most ott helyet, s a zeneszoba ablakába új borító kerül, mely mutatja, hogy a hármás csatornán Chopin e-moll zongoraversenyét lehet hallgatni. Ez a „kirakat” arra jó, hogy aki belép az olvasóterembe, lássa, milyen lemezek közül választhat.

Két középiskolás Bach János passiójának partitúrájával ül le, úgy hallgatják a zenét. Tagjai annak az énekkarnak, mely két hét múlva bemutatja a művet. Értő szemmel követik a sorokat.

Négytagú társaság érkezik. Megszállják az üres helyeket, kattogtatják a csatornaválasztó kapcsolókat: nem „ilyent” szeretnének. Valami bítet. Végül megegyezünk, találnak nekik tetszőt, így aztán maradnak.

Ujabb érdeklődő jön a pulthoz: „trara, trarara, trarara ra... — dúdolja — ezt szeretném meghallgatni.” Véletlenül könnyű felismerni a dallamot, Mozart-mű. Más-kor sokáig böngésszük a műjegyzékeket, hogy megtaláljuk azt a művet, melyből a kórus egy részletet énekel, s a karvezető elmulasztotta a mű címét közölni a tagokkal. László Gyula bácsi, a nyugalmazott postás sokszor egy mű hangulatára hivatkozik, s milyen öröm, ha rátalálunk.

Két fiatalember magnószalaggal a kezében egymást biztatva adja elő kérését: „A három tavasz ünneplésére műsort szeretnénk összeállítani.” A Ganz-MÁVAG-ból jöttek, s őket bízza meg a KISZ ezzel a feladattal. Előkerülnek az idevonatkozó zenei és prózai lemezek, váltogatják egymást az elképzelések, a sorrend, a sokféle lehetőség. Végül összeáll az egész, s az anyag szalagra kerül.

„Szeretnék megismerkedni a zenetörténet főbb korszakainak egy-egy jellegzetes művével” — fordult hozzánk nem kis kérésével az egyik hallgató. Azóta is szorgalmasan járja a zenetörténet útját.

Este hét óra van. Az olvasóteremben oltogatják a villanyokat, de a „megszállott” zenehallgatók csak nem akarják letenni a fejhallgatót. A könyvtáros is fájo szívvel halkítja le a szimfónia második tételét. Hiába, ezt már csak holnap lehet folytatni. A csatornák elnémultak, mára bezárt a könyvtár, de kinyitott sok új csatornát az emberekben, fellebbentett sok lehetőséget, indítékot adott a további érdeklődésre.

A számok tükrében

Az első három hónapban (1976. jan. 15—ápr. 15.) olyan statisztikát készítettünk, mely megjelölte a hallgatók életkorát, foglalkozását, a hallgatott műveket. 563 egyéni hallgató közül 130 középiskolás, 40 ipari tanuló, 76 középkorú értelmiségi és 77 18—40 éves kor közötti szakmunkás volt. A többiek az általános iskolások, főiskolások és a nyugdíjasok köréből verbuválódtak. A középiskolások nagy száma a terület iskoláinak tanáraival való jó együttműködésünknek is köszönhető.

A kért művek tartalom szerinti megoszlására vonatkozó adatokból kiderül, hogy növekedett a komolyzenei művek száma. Ez egyrészt a lemezállomány összetételének, másrészt a zenei foglalkozásoknak, s a „rá- és lebeszéléseknek” köszönhető. Boros Lacit, az I. László Gimnázium volt tanulóját kizárólag a dzsessz érdekelte. Egy orgonáról szóló előadás után valósággal falta az orgona-lemezeket. Nem lett hűtlen azért a dzsesszhez sem.

A népzene helyezése aránylag előkelő a számok tükrében. Ezt segítik az olyan népszerű, az ifjúság nyelvére, ízlésére épülő együttesek felvételei, mint a Sebő-, a Kaláka-együttes lemezei és a többi táncchízi lemezek. Szépirodalmi műveket főképpen középiskolások hallgattak. A mozgalmi művek kampányszerű hallgatása, illetve átjátszása az évfordulókhoz, vetélkedőkhöz kötődik. Prózában a nyelvlecke vezet.

Különös figyelemmel kísértük, s mi tagadás, befolyásolni igyekeztünk az ipari tanulók, szakmunkások és az egyéb fizikai dolgozók választásait. Körükben még sok a tennivaló, s ha célokat tűzünk ki a jövőben, ízlésük fejlesztésének az elsők között kell lennie.

Készülekeink erős igénybevétele miatt pár hónapig fejhallgató nélkül működtettük a lejátszókat. A zeneszobában azonban e néhány hét leforgása után is tovább folyt a hangos hallgatás, szinte állandósult klubszerű élet alakult így ki.

Csoportos foglalkozások

Alkalomszerűen is látogatják a könyvtárat kisebb csoportok: iskolások, napközi-sek, szocialista brigádok. Ezekből szerveződnek a későbbi rendszeres foglalkozások, ekkor vetődnek fel az egyéb kérdések ötletei, a résztvevőkből lesznek az egyéni hallgatók.

Az ismétlődő tevékenységek köréből megemlíthetjük, hogy a X. kerület általános iskoláinak magyar-, történelem-, élővilág-, földrajz- és osztályfőnöki óráihoz nyújtottunk segítséget. A „Mindenki iskolája” hallgatóinak foglalkozásait a zene- és diatár anyagával színesítettük. Az I. László Gimnázium a komplex módszer alkalmazásával rendszeresen nálunk tartotta témaösszefoglaló óráit. A Leöwey Klára Közgazdasági Szakközépiskola magyaróráin a romantika, az impresszionizmus, Ady költészete, a századvég és az avantgard-irodalom, valamint Az ember tragédiája elevenedett meg zene, képek és irodalmi szemelvények segítségével. Az egyik híradástechnikai, valamint egy közlekedési szakközépiskola is tartott zenés iskolai órákat nálunk. A kerületünkben működő nevelőotthon hátrányos helyzetű, túlkoros tanulói rendszeresen hallgatták a „Mindenki iskolája” adásait, s jutalmul valami zenét. Ők voltak a leg-hálásabb hallgatóink. Végül egy kereskedelmi szakmunkásképző iskola tanulóit említhetjük, ők is rendszeresen és szervezeten részt vesznek rendezvényeinken. De az idősebbeket sem „hanyagoljuk el”: a nyugdíjas pedagógusok klubjának foglalkozásain bemutatottuk a Bachtól napjainkig terjedő időszak táncait képekben, zenében, versekben. A Zenebarátok klubja kéthetente tartja foglalkozásait. Részükre féléves programokat dolgozunk ki, melyeket két műsorfüzetben juttatunk el a tagokhoz. Ez utóbbit a könyvtárban is terjesztjük, továbbá elküldjük az üzemeknek, iskoláknak. Először a nagy művészeti irányzatokat mutattuk be komplex módon. Azután szerzők és évfordulók köré csoportosítottuk témáinkat. Az idén *Világjárás zenével, képekkel, irodalommal* címmel állítottuk össze foglalkozásainkat. Már korábban is mutattak be zenével és ismertető szöveggel készült diasorozatokat a művelődési házban működő fotóklub tagjai (Herpay Gábor és Végh Elek). Most ismét felkértük őket, s a Budapesti Lakásépítő Vállalat két dolgozójának felajánlásával is gazdagodott az általuk tartott üzemi útibeszámoló anyaga. Zenét tőlünk kértek, s viszonzásul nálunk is bemutatják képeiket.

A X. kerületi zeneiskolával kötött szocialista együttműködési szerződésünk értelmében a növedékeknek havonta egyszer foglalkozást tartunk, mellyel egyrészt kiegészítjük a tananyagot, másrészt a zenei ízlés fejlesztését segítjük a meglévő gazdag hanganyag felhasználásával. „Házimuzsika” keretében a gyerekek évente kétszer bemutatót tartanak, kis műsort adnak, melyen részt vesznek tanáraik, valamint a zenei klub tagjai és más érdeklődők is.

Műsorösszeállítások

Számos szocialista brigáddal vagyunk kapcsolatban, ez főleg a vetélkedők idején okoz „csúcsforgalmat”. Az Ady-évforduló, a „Kell a jó könyv” pályázat kapcsán, valamint a Szovjetunióról, a VIT-ről összeállított anyagainkat szalagra, kazettára másolva kézről kézre adták a brigádtagok. Sokszor jöttek el a könyvtárba együtt meghallgatni felvételeinket, sőt, még kis elővetélkedőket is rendeztek. Természetesen a megismert anyag sokkal több volt, mint amennyire a vetélkedő kérdései vonatkoztak. Sokan tértek vissza később egyéni hallgatóként is.

Az évfordulók idején se szeri, se száma a különféle műsorösszeállításoknak. És mindig lehet újat, a korábbinál jobbat kitalálni.

Érdekességként említjük, hogy a Filaxia gyár Mongóliában dolgozó brigádjának karácsonyi és szilveszteri műsort küldtek ki kazettán itthoni társaik. E vállalat dolgozóinak gyerekei is rendszeresen látogatják könyvtárunkat, nyáron pedig a kerületi KISZ-tábornak irodalmi és zenei, a Kossuth Nyomda zenei műsorához viszont képanyagot állítottunk össze.

A IX. kerületből kaptuk eddig a legérdekesebb „megrendelést”. Ingázó munkásoknak válogattunk szórakoztató zenei és prózai lemezeket, hogy elviselhetőbb legyen nekik a hosszú utazás.

Kiállítási megnyitók, névadó ünnepélyek, házasságkötések zenéje is sokszor készül a mi „műhelyünkben”.

Az igazsághoz tartozik, hogy néhány hónapig szünetelt a fejhallgatós szolgáltatásunk. Olyan sok és nagy műszaki hiba adódott, melyet csak nehezen tudtak elhárítani, megjavítani. A csoportos foglalkozások a kényszerszünet ideje alatt is zavartalanul folytak, egyéni hallgatók is betértek hozzánk, de sokkal kevesebben tudtak zenéhez jutni. A műsorösszeállítások, vetélkedők anyagának átjártása és az álló-

M SAJTŐFIGYELŐ

MAHAR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI UT 51

Telefon: 337-748, 340-726

1979

7

KÖNYVTÁROS

027.4

12. n. hiókk.

mány feldolgozása volt a munkánk ebben az időszakban. Ma az olvasóteremben ismét tele vannak az asztalok, ismét hallatszik a csatornaválasztók kattogása, s a fejhallgatókban felhangzik a zene...

A könyvtár ajtaja nyitva áll a művelődni vágyók előtt, de nekünk is ki szabad lépni onnan. El is mentünk az üzemekbe, hogy Beethoven-, Kodály-émlékműsört tartsunk, hogy a komoly zene — könnyűzene kérdéséről beszéljünk, hogy megbizonyítsuk: csak zene van, mégpedig jó és rossz, ezek közül pedig csak a jó zene méltó arra, hogy hallgassuk, terjesszük. Ez a mi feladatunk!

Kovátsné Mózner Gabriella
a 12. sz. FSZEK kerületi könyvtár munkatársa